

Rahankäytön opas sijaishuollosta itsenäistyvälle nuorelle

Jenni Pyykkö

2026

SISÄLLYSLUETTELO

Alkusanat.....	4
Jälkihuollosta.....	4
Velkaantumisesta ilmiönä.....	5
Mistä rahaa elämiseen?.....	6
Työstä saa palkkaa.....	6
Osa-aikatyö voi sopia opiskelijalle.....	6
Opiskelijan yleiset tuet.....	6
Kuntoutuksen kautta työelämään.....	7
Työttömän tuet.....	7
Toimeentulotuki on viimesijainen apu.....	7
Jälkihuollon taloudellinen tuki.....	8
Itsenäistymisvarojen käyttö.....	8
Asumistukea asunnon vuokraan.....	9
Budjetoinnin tärkeys.....	9
Muista lääkkeit.....	10
Terveystuon asiakasmaksut.....	10
Suunnittele ruokaostoksesi.....	11
Puhelin ja netti.....	11
Harrastukset ovat tärkeitä.....	12
Oma lemmikki.....	13
Oma auto.....	13
Käyttöraha muihin ostoksiin.....	13

Äkilliset menot.....	14
Säästäminen kannattaa.....	14
Sopimusten kilpailuttaminen.....	14
Lainat ja luotot.....	14
Laskujen maksu ja eräpäivän siirtäminen.....	15
Edunvalvonta mukaan ajoissa.....	15
Oma asunto.....	15
Asunnon vuokraus.....	16
Kalusteet omaan kotiin.....	16
Sähkö sopimuksen tekeminen.....	17
Kotivakuutus on asuntosi turva.....	17
Yhdessä asuminen.....	17
Oman asunnon ostaminen.....	18
Mistä apua?.....	18
Lähteet.....	19

Alkusanat

Tervetuloa rahankäytön oppaaseen sijaishuollosta itsenäistyvälle nuorelle. Oppaan tarkoitus on tarjota nopeasti yleistä tietoa rahankäytöstä, josta on hyötyä itsenäiseen elämään siirtyvälle nuorelle. Opas on tehty harjoitteluun sisältyvänä kehitystehtävänä Pakopeli itsenäisyyteen -hankkeen sisällä ja perustuu hankkeen tarpeisiin. Opasta voi käyttää sähköisenä versiona, tai tulostaa itselleen paperisen version. Kerron aluksi yleistä jälkihuollosta ja velkaantumisen ilmiönä. Perustan tarpeen oppaalle löytämälläni tiedolle velkaantumisen ehkäisyn tärkeydestä ja jälkihuollon tehtävästä.

Jälkihuollosta

Nuorella on oikeus jälkihuoltoon sijaishuollon loppuessa hänen täytettyään 18 vuotta. Jälkihuollon järjestämisvelvollisuus loppuu hyvinvointialueilla viimeistään, kun nuori täyttää 23 vuotta. Jälkihuollon tehtävänä on antaa tukea nuoren kotiutumiseen sijaishuollon jälkeen, sekä turvata turvallinen kasvu, kehitys ja ympäristö. Jälkihuollon tehtävänä on myös olla tukena nuorelle, jotta hän pystyy elämään itsenäisesti. Usein sijaishuollosta itsenäistyvän nuoren tuen tarve omillaan asumiseen on suurta. Tyypillisesti nuori tukeutuu huoltajiinsa myös täysi-ikäistyttyään, mutta jälkihuoltoon siirtyvällä nuorella ei välttämättä ole tätä mahdollisuutta, jolloin jälkihuollon rooli tuen antajana korostuu. Jälkihuoltoa voidaan antaa nuoren tarpeiden mukaisesti ja sopia yhdessä nuoren kanssa tukitoimista. (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos, 2025.)

Sijaishuollosta itsenäistyvällä nuorella voi olla takanaan useita sijoituspaikkoja, huostaanotto on voinut jättää jälkensä tai lastensuojeluun liittyvät kokemukset eivät ole olleet aina hyviä. Nuorella voi olla taustalla paljon asioita, jotka vaikuttavat itsenäistymisen onnistumiseen. Jälkihuolto tukee nuoren kasvua ja auttaa löytämään nuoren oman elämäntyylin, sekä huolehtimaan omasta taloudesta. (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos, 2025.)

Opas tukee jälkihuollon tehtävää kokoamalla yhteen yleisimpiä rahankäyttöön liittyviä asioita, joka helpottaa ja nopeuttaa arkea itsenäistymisen aikana. Opasta voi tutkia itsenäisesti tai käyttää yhdessä esimerkiksi jälkihuollon työntekijän kanssa. Oppaan käyttäjän tulee ottaa huomioon, ettei kaikki tieto ole välttämättä ajan kuluessa enää ajantasaista, vaikka oppaassa puhutaankin asioista yleisellä tasolla.

Velkaantumisesta ilmiönä

Oikeusministeriön julkaisussa Kokonaistarkastelu velkaantumislmiöstä kerrotaan velkaantumisen olevan kasvava ongelma. Velkaantuminen voi vaikuttaa esimerkiksi asunnon saantiin ja heikentää mielenterveyttä. Suuremmalla mittakaavalla velkaantuminen vaikuttaa myös kansantalouteen heikentävästi. Kasvava sosiaaliturvan tarve heikentää ihmisten maksukykyä ja vaarantaa talouskasvua. Ylivelkaantumisen kerrotaan usein johtuvan äkillisestä tilanteesta, joka vaikuttaa talouteen negatiivisesti. Esimerkiksi sairastuminen tai työn menetys voivat olla ylivelkaantumiseen johtavia tapahtumia. Tällaiseen tilanteeseen on vaikea varautua etukäteen. Ylivelkaantumiseen keskeisesti vaikuttava asia on huono talousosaaminen. Velkaantuminen ei koske vain pienituloisia, vaan vaarassa ovat niin ikään hyvätuloiset, jos talousosaaminen on riittämättömällä tasolla. (Oikeusministeriö, 2025.) Tämän vuoksi omaa talousosaamista olisi tärkeää kehittää.

Mistä rahaa elämiseen?

Olet varmaan miettinyt joskus, mistä saat rahaa, kun siirryt sijaishuollosta itsenäiseen elämään. Se riippuu paljon sen hetkisestä elämäntilanteestasi. Tästä listasta voit tarkistaa, mistä voit saada rahaa.

Työstä saa palkkaa

Jos olet kokoaikaisessa työssä, saat rahat elämiseen tienaamastasi palkasta.

Osa-aikatyö voi sopia opiskelijalle

Jos olet osa-aikaisessa työssä, eli enintään 80 % työskentelemäsi alan kokoaikatyön työajasta, voit saada pienennettyä työttömyystukea, jota haetaan Kelalta. Jos saat työttömyystukea (työmarkkinatukea, peruspäivärahaa tai ansiopäivärahaa) ja suunnittelet osa-aikatöihin menemistä, tarkista työmarkkinatorin virkailijaltasi miten se vaikuttaa saamaasi tukiin. Jos saat vähän palkkaa osa-aikatyöstä, voit olla oikeutettu myös yleiseen asumistukeen. (Kela, 2025.)

Opiskelijan yleiset tuet

Jos olet opiskelija voit saada:

1. Opiskelet ammattikoulussa, lukiossa tai kansanopistossa- voit hakea opintorahaa, opintolainaa ja opiskelijan asumislisää. Jos koulumatkasi on yli 7 kilometriä yhteen suuntaan, voit hakea myös koulumatkatukea. Koulumatkoja täytyy olla kuukaudessa vähintään 15 päivänä saadakseen täyden tuen. (Kela, 2026.)

2. Opiskelet ammattikorkeakoulussa tai yliopistossa- voit hakea opintorahaa, opintolainaa ja opiskelijan asumislisää (Kela, i.a.).

Kuntoutuksen kautta työelämään

Jos et ole töissä tai koulussa, etkä ole tällä hetkellä kykenevä kumpaankaan ilman kuntoutusta, voit hakea kuntoutusrahaa. Kuntoutusrahaa saadaksesi sinulla tulee olla lääkärin lausunto, jossa arvioidaan työkyvyttömyyden syy, kuntoutuksen tarve, kesto ja hyöty. Kela maksaa kuntoutusrahan ja järjestää ammatillista kuntoutusta. (Terveiden ja hyvinvoinnin laitos, 2025.) Kuntoutusrahan kanssa voi hakea myös yleistä asumistukea.

Työttömän tuet

Jos et ole töissä tai koulussa, voit hakea työmarkkinatukea. Ilmoittaudu työttömäksi ensin työmarkkinatorilla ja sitten voit täyttää työmarkkinatuen hakemuksen Kelan sivuilla. Työttömyysajan ilmoitus käydään täyttämässä neljän viikon välein, mikä poikkeaa esimerkiksi opintotuesta, joka maksetaan automaattisesti tilille. Tästä kannattaakin laittaa itselle esimerkiksi muistutus kalenteriin. Työmarkkinatuen saamiseen liittyy usein myös ehto hakea useampaa työpaikkaa kuukauden aikana, tästä saat tietää lisää Työmarkkinatorin nettisivuilta. Voit hakea työmarkkinatuen lisäksi yleistä asumislisää. (Kela, i.a.)

Toimeentulotuki on viimesijainen apu

Toimeentulotukea voi saada niihin kuluihin, joihin muut tuet eivät riitä tai tilanteisiin, joissa tuen saamisessa kestää kauan. Ota huomioon, että Kelalla on tarkat rajat, mihin kaikkeen toimeentulotukea myönnetään, eikä se ole ylimääräistä maksettavaa rahaa. Toimeentulotuen hakemisessa on tärkeää

muistaa, ettei tililläsi saa näkyä ylimääräisiä tilisiirtoja esimerkiksi kavereilta tai sukulaisilta, sillä ne vähennetään saamastasi tuesta. Myös säästöt estävät toimeentulotuen saamisen. Toimeentulotuki on viimesijainen etuus, jonka saamiseen tarvitaan kaikkien tiliesi tiliotteet ja usein Kela pyytää tilitiedoista lisäselvityksiä. Toimeentulotuen päätöksessä saa kestää enintään 7 arkipäivää hakemuksen lähetyksestä. (Kela, i.a.)

Jos toimeentulotuki hylätään tai se ei riitä kattamaan pakollisia menoja, voit hakea vielä täydentävää tai ehkäisevää toimeentulotukea omalta hyvinvointialueeltasi. Ehkäisevää toimeentulotukea voi saada esimerkiksi asumisen turvaamiseen, äkillisesti huonontuneeseen rahatilanteeseen ja omatoimisuuden edistämiseen. Täydentävää toimeentulotukea saattaa saada erityisiin menoihin, joita tavallinen toimeentulotuki ei kata. Sinulla täytyy olla toimeentulotukipäätös Kelalta hakeaksesi täydentävää tai ehkäisevää toimeentulotukea. (Pohde, i.a.)

Jälkihuollon taloudellinen tuki

Jälkihuollosta voidaan antaa myös tarvittaessa taloudellista tukea. Hyvinvointialueilla on yleensä päätetty, mihin tukea myönnetään. Yleisesti tukea annetaan esimerkiksi asunnon hankintoihin, harrastusten ja läheissuhteiden tukemiseen, sekä koulutukseen liittyviin kuluihin. (Terveysten ja hyvinvoinnin laitos, 2025.) Konkreettista apua voisi olla vaikkapa junalippujen ostaminen, jotta nuori pääsee vanhempiensa luokse jos he asuvat kaukana.

Itsenäistymisvarojen käyttö

Selvitä jälkihuollon työntekijältäsi, onko sinulle kertynyt sijoituksen aikana itsenäistymisvaroja. Voit tehdä suunnitelman itsenäistymisvarojen käytöstä yhdessä työntekijän kanssa. Itsenäistymisvaroja voidaan käyttää esimerkiksi ajokortin hankintaan. Itsenäistymisvaroja käytetään sellaisiin hankintoihin, mitä jälkihuollon taloudellinen tuki ei kata. (Terveysten ja hyvinvoinnin laitos, 2025.) Itsenäistymisvarat on maksettava sinulle viimeistään, kun täytät 23 vuotta (Terveysten ja hyvinvoinnin laitos, 2024).

Asumistukea asunnon vuokraan

Asumistukea voi saada vuokra-asuntoon, asumisoikeusasuntoon ja osaomistusasuntoon. Kelalla on tietyt rajat hyväksyttävillä asuinmenoilla ja asumistukea maksetaan enintään 70 % näistä hyväksyttävistä menoista. Vuokran suuruuden kuntakohtaiset ylärajat löydät Kelan sivuilta. Huomioi, että asumistuen määrään voi vaikuttaa myös se, jos et asu yksin. Et saa välttämättä ollenkaan yleistä asumistukea, jos asuinkumppanisi käy esimerkiksi kokoaikatyössä. Siksi on tärkeää ottaa selvää, miten tuet muuttuvat, jos elämäntilanteesi muuttuu. (Kela, 2025.)

Budjetoinnin tärkeys

Riippumatta siitä, missä asut, tietyt kulut olisi hyvä ottaa huomioon kuukausittaisessa rahankäytössä. Voit käyttää budjetointia apuna menojen ja tulojen laskemisessa. Budjetoinnin tarkoituksena on suunnitella etukäteen, mihin käytät rahasi. Voit aloittaa listaamalla saamasi tulot yhden kuukauden aikana. Seuraavaksi mieti, mitkä laskut ja menot toistuvat kuukausittain. Sitten mieti, mitkä menot vaihtelevat kuukausittain ja arvioi niiden summat. Lopuksi laske, paljonko sinulla jää rahaa kuukaudeksi ja mieti mihin kaikkeen se riittää. Jaa loput rahat mielestäsi tärkeimpiin kohtiin ja yritä pysyä suunnitelmassa. Kuukauden aikana on hyvä pitää kirjaa omista menoistaan esimerkiksi päivittäin tai viikoittain. Ne voi tarkistaa verkkopankista tai kuiteista. Myös mahdolliset velat on hyvä ottaa huomioon. Jos tällainen tuntuu työläältä, voit myös arvioida edellisten kuukausien menoja. Mieti jääkö sinulla ylimääräistä rahaa kuukauden lopuksi tai olisiko menoja hyvä karsia. (Martat, i.a.)

Huomioi budjetoinnissa myös harvemmin kuin kuukausittain toistuvat menot, esimerkiksi kotivakuutus saattaa tulla kerran tai kaksi kertaa vuodessa

Esimerkki miten voit budjetoida

TULOT	PAKOLLISET MENOT	MUUT MENOT
Toimeentulotuki	Vuokra	Suoratoistopalvelut
Asumistuki	Sähkölasku	Ruoka
	Puhelinlasku	Bussiliput
	Kotivakuutus	Vaatteet
YHTEENSÄ	YHTEENSÄ	YHTEENSÄ

Muista lääkkeet

Jos sinulla on käytössäsi säännöllinen reseptilääkitys, on siihenkin hyvä varata rahaa budjetoinnissa. Jos lääkkeet ovat kalliita ja olet vähävarainen, voit hakea toimeentulotukea. Jos sinulla on voimassa hyväksytty toimeentulotuen päätös, saat reseptilääkkeet ilmaiseksi apteekista. Ota huomioon, ettei Kela korvaa kaikkia sairautteen määrättyjä lääkkeitä ja korvattavuudesta on hyvä ottaa selvää. Toimeentulotuki ei korvaa erikseen esimerkiksi apteekista saatavia vitamiineja tai rasvoja. (Kela, i.a.)

Terveydenhuollon asiakasmaksut

Terveydenhuollon asiakasmaksut ovat usein äkillisiä kuluja, jotka saattavat tehdä loven budjettiin. Jotkut saattavat käydä kuukausittain jonkin sairauden takia lääkärissä ja silloin se on ehkä helpompi ennakoida budjetoinnissa. Tällaisiin kuluihin voi saada toimeentulotukea vähävaraisena. Sitä voidaan myöntää esimerkiksi lääkäri- ja hammashoidon maksuihin, poliklinikkamaksuihin ja sairaalan potilasmaksuihin. Tukea voi saada vain julkisen terveydenhuollon maksuihin. (Kela, i.a.)

Suunnittele ruokaostoksesi

Ota budjetoinnissa huomioon ruuan hinta ja laske itsellesi esimerkiksi viikoittain oma budjetti ruokaan, jolloin on helpompi pysyä perässä siitä, paljonko ruokaan kuluttaa. Ruoka voi olla kalliimpaa eri kaupoissa, jonka vuoksi on hyvä tehdä hintavertailua. Kaupoissa on myös eri hintaisia tuotteita ja kilohinnasta on helppo katsoa, kumpi tuotteista tulee edullisemmaksi. Kalliimpi tuote ei ole aina parempi! Joihinkin erityisruokavalioihin, kuten keliakiaan voi saada vähävaraisena pienen korotuksen toimeentulotukeen tukemaan oikeanlaisen ravinnon hankintaa. Muuten ruuan hankintaan ei saa lisätukia ja sen hankkiminen on laskettu saamasi tuen määrään. (Kela, i.a.)

Kaupassa kannattaa käydä muutaman kerran viikon aikana ja ostokset kannattaa suunnitella tarkkaan. Suunnittelemalla välttää paremmin houkutuksen ostaa hetken mielijohteesta. Suunnittelu auttaa myös säästämään rahaa. Osta vain mitä arvioit tarvitsevasi, eikä ruokaa mene paljoa hukkaan. (Martat, i.a.) Ruokaa kannattaa tehdä mahdollisimman paljon itse. Esimerkiksi keitoista riittää useammalle päivälle ruokaa, kun taas valmisruuasta saa yleensä vain yhden aterian. Ruuan tilaaminen puhelimen sovelluksilla voi myös houkututtaa, mutta se on todella kallista.

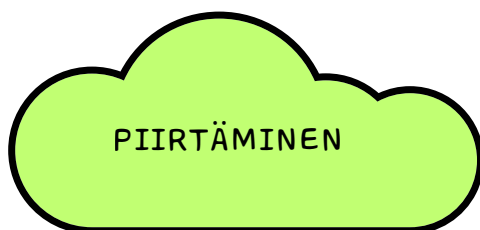
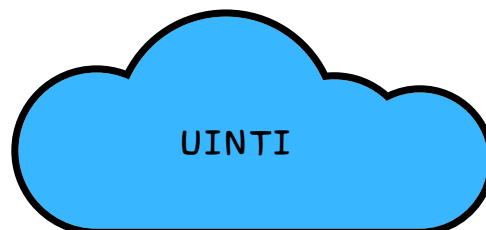
Puhelin ja netti

Puhelin- ja nettilaskut saattavat olla yllättävän suuret kuukausittain ja tämä on hyvä huomioida budjetissa. Operaattoreita kannattaa kilpailuttaa ja pyytää tarjouksia puhelin- ja nettiliittymistä säännöllisin väliajoin. Tämä voi säästää suuren summan kuukauden aikana. Ota huomioon kuukausibudjetissasi myös mahdolliset laitemaksut, jos olet ostanut esimerkiksi puhelimen osamaksulla.

Ennen ostoa kannattaa katsoa, onko sinulla varaa maksaa kallista puhelinta esimerkiksi 40 euroa kuukaudessa, vai pärjäisikö jollain edullisemmalla puhelimella. Usein maksuajat ovat pitkiä kolmen vuoden sopimuksia, joka tarkoittaa, että joudut varaamaan joka kuukausi kolmen vuoden ajan 40 euroa pelkän puhelimen maksuun.

Harrastukset ovat tärkeitä

Harrastukset ovat tärkeitä niin mielelle kuin kehollekin, joten niille on syytä varata tilaa budjetistasi. Jos olet vähävarainen, esimerkiksi työtön tai opiskelija, ota selvää asuinkaupunkisi tai -kuntasi tarjoamista alennuksista. Esimerkiksi kuntosalikortin tai uintilipun voi saada halvemmalla. Harrastuksia on monen hintaisia ja voit miettiä mikä sopisi juuri sinun budjettiisi. Ota huomioon myös mahdolliset matkakulut harrastuksiin. Jälkihuollosta voidaan antaa taloudellista tukea kohtuullisen hintaisiin harrastuksiin.

Oma lemmikki

Jos olet miettinyt oman lemmikin hankintaa, otathan nämä asiat huomioon. Lemmikit elävät useita vuosia ja ovat riippuvaisia hoidostasi. Mieti oletko valmis olemaan vastuussa lemmikistä. Ne vaativat päivittäin paljon aikaa ja jaksamista. Vaikka lemmikin hankkiminen ei olisi mielestäsi kovin kallista, pitää siitä olla valmis huolehtimaan myös rahallisesti senkin jälkeen. Lemmikin tarvikkeet ja ruoka maksavat paljon. Lemmikki saattaa yhtäkkiä sairastua, jolloin joudut käyttämään sitä eläinlääkärissä. Eläinlääkärikuluihin ei saa tukia.

Oma auto

Oman auton hankkiminen on joissain tilanteissa pakollista ja järkevää. Jos asut joukkoliikenteen ulottumattomissa ja tarvitset autoa töissäkäyntiin, on sen hankinta perusteltua. Auton omistaminen voi ajatuksena houkuttaa, mutta sen ylläpitäminen on kallista. Autoa täytyy huoltaa ja korjata. Autoon pitää maksaa vakuutuksia ja ajoneuvoveroa. Sinulla pitäisi jäädä kaiken tämän jälkeen rahaa vielä polttoaineeseen ja mahdollisiin pysäköintimaksuihin. Yleensä vuokra-asuntojen parkkipaikat ovat maksullisia. Joukkoliikenteen ja vaikkapa pyörän käyttäminen tulee halvemmaksi ja niitä kannattaa käyttää mahdollisuuksien mukaan.

Käyttöraha muihin ostoksiin

Itsenäistymisen jälkeen monet kulut saattavat yllättää. Vaatteet kuluvat käytön mukana, eivätkä ne ole aina halpa ostos. Nykyään moni omistaa kuitenkin enemmän vaatteita, kuin olisi tarpeellista. Ota huomioon budjetoinnissasi ainakin kausivaatteet, kuten talvitakki tai kengät. Vaatteita ei ole aina pakko ostaa uutena, tai niitä voi yrittää etsiä ainakin alennusmyynneistä halvemmalla. Esimerkiksi kirpputoreilta ja Vintedistä voi löytää vaatetta halvalla. Yksi budjettiin sisällytettävä tärkeä kuukausittainen asia on hygieniatarvikkeet. Ota huomioon laskelmissasi myös esimerkiksi:

- SHAMPOO JA SAIPPUA
- HAMMASTAHNA
- DEODORANTTI
- KUUKAUTISSUOJAT

Äkilliset menot

Äkillisiä menoja on hankala ottaa huomioon budjetoinnissa, varsinkin jos kuukausitulot ovat pienet. Tätä varten olisi hyvä säästää ainakin pieniä summia kuukausittain. Äkillisiä menoja voivat olla esimerkiksi juhlat, kodin pienet hankinnat tai rikkoutuneet tavarat.

Säästäminen kannattaa

Säästäminen on hyvä aloittaa, kun on perillä omista tuloista ja menoista. Säästetty summa on hyvä suhteuttaa tuloihin. Et yleensä pysty säästämään 100 euroa, jos kuukauden tulosi ovat vaikkapa 500 euroa. Säästäminen on hyvä aloittaa edes pienestä summasta. Vaikka säästäisit kuukaudessa 10 euroa, on se vuoden kuluttua jo 120 euroa. Säästämistä voi helpottaa, jos asetat sille jonkin tavoitteen. Säästöt voi laittaa vaikkapa seteleinä fyysiseen säästöpossuun, tai perustaa säästötilin. Yleensä on parempi käyttää säästettyä rahaa kuin ottaa lainaa. (Martat, i.a.)

Sopimusten kilpailuttaminen

Esimerkiksi sähkö-, puhelinliittymä- ja vakuutus sopimuksia on tarjolla usealla yhtiöllä. Löydät googlaamalla hintojen vertailuun keskittyneitä sivustoja, joista näet hintatason ja voit valita haluamasi sopimustyyppin. Voit myös tutkia yhtiöiden sivuja ja pyytää tarjouksia sopimuksista.

Lainat ja luotot

Lainan saaminen on nykypäivä suhteellisen helppoa, eikä sen ottamista tule aina harkittua riittävän tarkkaan. Lainan ehdoista tulee olla perillä ja korkojen suuruus tulee tarkistaa. Esimerkiksi pikavipeissä ja kulutusluotoissa on usein todella korkea korko, eikä niiden ottaminen hetkelliseen tarpeeseen ole useinkaan järkevää. Pidä järki mukana miettiessäsi tarvitsetko lainaa todella, vai onko se vain hetkellinen tunne. (Martat, i.a.) Myös osamaksulla maksaminen voi tuntua houkuttelevalta siinä hetkessä. Niistäkin kertyy helposti useita kymppejä kuukaudessa. Maksa mieluummin ostoksesi sillä rahalla, mikä sinulla on sillä hetkellä käytössä. Säästä osamaksulla maksaminen mieluummin sellaisiin

ostoksiin, mitä tarvitset ehdottomasti, etkä pysty ostamaan niitä kerralla. Esimerkiksi tietokone opiskelua varten voisi olla tällainen ostos. (Martat, i.a.)

Laskujen maksu ja eräpäivän siirtäminen

Laskujen maksaminen ajoissa on tärkeää, sillä niiden viivästyessä joudut maksamaan maksumuistutuksia, ja lopulta maksamaton lasku johtaa ulosottoon joutumiseen. Esimerkiksi 20 euron lasku saattaa kaikkien käsittely- ja perimiskulujen jälkeen kasvaa jopa 200 euron laskuksi. Jos tiedät etukäteen, ettet pysty hoitamaan laskua, ota yhteys ennen laskun eräpäivää siihen yritykseen, jolle olet velkaa ja pyydä eräpäivän siirtoa. Pahimmillaan laskujen laiminlyönti voi johtaa jopa asunnon menetykseen tai vaikeuteen saada asuntoa, jos ulosottorekisterissä näkyy maksamattomia vuokravelkoja. (Martat, i.a.) Kun maksat laskuja tarkista, että kirjoitat nämä asiat oikein:

- MAKSUN SAAJAN NIMI
- TILINUMERO
- VIITENUMERO
- LASKUN ERÄPÄIVÄ
- LASKUN SUMMA

Edunvalvonta mukaan ajoissa

Jos kaikesta yrityksestä huolimatta koet, ettei rahan käyttö onnistu ja laskut alkavat kasaantua, voi olla hyvä miettiä edunvalvonnan mahdollisuutta kohdallasi. Edunvalvonnassa joko läheinen tai työkseen edunvalvontaa tekevä henkilö hoitaa raha-asioitasi. Edunvalvonta on hyvä ratkaisu tilanteessa, jossa luottotiedot ovat lähellä mennä ja se antaa aikaa opetella rahankäyttöä. (Digi- ja väestövirasto, i.a.)

Oma asunto

Omaan asuntoon muuttaessa voi tuntua siltä, että sinulla on miljoona muistettavaa asiaa. Tässä lyhyt muistutus, mitä olisi hyvä ottaa huomioon rahallisesti itsenäisessä asumisessa.

Asunnon vuokraus

Vuokralla asuminen on yleensä ensimmäinen asumismuoto nuoren itsenäistyttyä. Vuokra-asunnossa pääset näkemään, mitä haluat asunnolta ja usein pois muuttokin voi tapahtua halutessasi suhteellisen pikaisella aikataululla. Vuokra-asuntoja on monen hintaisia ja kokoisia. Ennen asunnon hankintaa, tarkista minkä hintaista asuntoa pystyisit maksamaan kuukausittain ja ota huomioon myös muut menosi. Tässä voit käyttää apuna budjettilaskuria. Tarkista myös Kelan sivuilta onko asunnon vuokran hinta kuntakohtaisten rajojen sisällä. Vuokra-asuntoa harkitessasi muista myös takuuvuokra. Monet asunnon tarjoajat pyytävät 1-2 vuokran suuruista takuuvuokraa muuton yhteydessä. Jos olet vähävarainen, voi takuuvuokraa hakea Kelalta. On olemassa myös asuntoja, joihin takuuvuokraa ei tarvi. Jos olet maksanut takuuvuokran itse, saat sen takaisin muuttaessasi pois asunnosta jos asunto on säilynyt hyvässä kunnossa ja olet maksanut vuokrasi ajallaan. (Kela, i.a.) Vuokraan sisältyy usein vesimaksu tai se laskutetaan kulutuksen mukaan. Jos vesi laskutetaan kulutuksen mukaan, voi se tulla kalliiksi, jos käytät paljon vettä. Tässä voi säästää kiinnittämällä huomiota omiin tapoihin ja vähentää vaikkapa aikaa suihkussa käydessä. Ennen kuin allekirjoitat vuokrasopimuksen, kiinnitä huomiota vuokrasopimuksen keston. Joskus sopimukset ovat määräaikaista, esimerkiksi vuoden sopimuksia ja niitä on hankala irtisanoa ennen sitä. Mieti pystytkö sitoutumaan asuntoon täksi ajaksi.

Kalusteet omaan kotiin

Muuttaessasi ensimmäiseen asuntoosi, tarvitset kalusteita. Kalusteita voi saada ilmaiseksi, ostaa käytettynä tai uutena. Mieti mitkä kalusteet ovat tarpeellisia aluksi, ja mitkä voisit ostaa käytettynä säästäaksesi rahaa. Ota huomioon budjetoinnissa myös kalusteiden kuljettaminen asuntoon. Kaikkia kalusteita ei tarvitse ostaa kerralla, vaan voit sisustaa asuntoasi pikkuhiljaa.

Sähkö sopimuksen tekeminen

Tarvitset kotiisi sähkö sopimuksen ennen muuttoasi asuntoon. On olemassa useita eri sähkö yhtiöitä, jotka kilpailevat asiakkuudestasi. Sähkö sopimuksia on tarjolla usean hintaisia ja voit päättää mikä sinulle on sopivin. On olemassa esimerkiksi määräaikaista sopimuksia, jossa sähkön hinta pysyy samana, maksat kulutuksen mukaan. Jotkut taas pitävät sopimuksesta, missä sähkön hinta vaihtelee tunneittain, jolloin he esimerkiksi pesevät pyykkiä, kun sähkö on halvempaa. Maksat sähkö laskussasi siirtomaksun ja maksun käyttämästäsi sähköstä. (Energiavirasto, i.a.) Sähkö laskua saa halvemmaksi sammuttamalla turhat valot ja elektroniikan, kun ne eivät ole käytössä. Ota huomioon asunnon valinnassa, että sähkö lämmitteiset asunnot ja lattialämmitys saattavat nostaa sähkö laskun, jopa useisiin sataisiin kuussa. Usein suihku- ja wc-tilojen lattialämmitys ei kuulu vuokraan, vaan kuluttaa sähköä.

Kotivakuutus on asuntonsi turva

Kotivakuutus on tärkeä turva asumiseesi. Jotkut vuokranantajat myös edellyttävät, että otat kotivakuutuksen ennen kuin muutat asuntoon. (Sivakka, i.a.) Vakuutuksen tarjoajia on useita, ja vakuutuksenkin ottaminen kannattaa kilpailuttaa, jotta löydät sinulle parhaan vaihtoehdon. Kotivakuutuksen maksamiseen on olemassa useita vaihtoehtoja, ja voit valita sinulle parhaan tavan. Usein vakuutus maksetaan 1-2 kertaa vuodessa, mutta monet vakuutusyhtiöt tarjoavat vaihtoehtoa maksaa sitä kuukausittain. Tämä saattaa helpottaa budjetointia.

Yhdessä asuminen

Yhdessä asuminen voi vaikuttaa monella tapaa rahalliseen tilanteeseen. Jos olette molemmat töissä käyviä, jaatte usein kulut keskenänne. Jos toinen tai molemmat saavat tukia, katsoo kela yhdessä asuvat usein pariskunnaksi, vaikka olisitte vain kämppekavereita.

Kun suunnittelet yhteisen muuttoa, tarkista ainakin:

- Asumistuki tai opintotuen asumislisä
- Toimeentulotuki

Varsinkin, jos saat itse tukia ja asumiskumppanisi on töissä, voivat tulosi tippua todella paljon. (Kela, 2026.) Sopikaa ennen yhteen muuttoa mielellään kirjallisesti yhteisistä maksuista, kuten vuokra, sähkö, vesi ja kotivakuutus.

Oman asunnon ostaminen

Kun olet päässyt töihin ja omaa rahaa alkaa kertyä, voit pohtia oman asunnon ostamista. Oman asunnon ostossa tulee ottaa huomioon lainan- ja vastikkeen maksu sekä mahdolliset taloyhtiössä tapahtuvat remontit. Ota huomioon myös esimerkiksi vesi-, sähkö- ja jätemaksut. Usein nuoren itsenäistyessä taloudellinen tilanne ei ole heti vakaa, ja asunnon ostossa on hyvä muistaa, että olet kokonaan vastuussa asunnosta itse, etkä saa sitä välttämättä myytyä heti kun haluat. Asunnon ostamisen hyvänä puolena on kuitenkin se, että maksaessasi asuntoa, maksat sitä itsellesi, et jollekin toiselle.

Mistä apua?

Jos sinusta tuntuu, että tarvitset apua talousasioiden järjestämisessä tai itsenäistymiseen liittyvissä asioissa, on apua saatavilla. Kunnat ja kaupungit järjestävät talousneuvontaa, jossa voit saada neuvoja velkaantumiseen tai muuhun rahankäyttöön liittyvään asiaan. (Pohde, i.a.) Jos tarvitset apua vuokra-asunnon tai vuokran kanssa, ota yhteyttä vuokranantajaasi. Voit pyytää apua asiointiin myös jälkihuollon työntekijältä. Asiat joita nyt opettelet, ovat sellaisia, mitä monet muut ovat kerenneet harjoitella jo pitkään. Sinä et ole myöhässä, olet matkalla. Kukaan ei ole syntynyt näitä taitoja osaten.

Lähteet

Digi- ja väestövirasto. (i.a.). Aikuisen edunvalvonta. Saatavilla 25.1.2026
<https://dvw.fi/aikuisen-edunvalvonta>

Energiavirasto. (i.a.). *Näin sähkölaskusi muodostuu*. Saatavilla 25.1.2026
<https://energiavirasto.fi/nain-sahkolaskusi-muodostuu>

Kela. (19.1.2026). *Koulumatkatuki*. Saatavilla 24.1.2026
<https://www.kela.fi/koulumatkatuki#mitka-opinnot-oikeuttavat-koulumatkukseen>

Kela. (i.a.). *Mihin menoihin voit saada toimeentulotukea?* Saatavilla 24.1.2026
<https://www.kela.fi/toimeentulotuki-mihin-menoihin#laakkeet-ja-maksusitoumus-apteekkiin>

Kela. (19.1.2026). *Miten avo- tai avioliitto vaikuttaa Kelan tukiin?* Saatavilla 25.1.2026
<https://www.kela.fi/ilmoita-muutoksista-avo-avioliitto#opintotuen-asumislista>

Kela. (29.12.2025). *Miten tulot ja asumismenot vaikuttavat yleiseen asumistukeen?* Saatavilla 24.1.2026
<https://www.kela.fi/miten-tulot-ja-menot-vaikuttavat#osaomistusasunto>

Kela. (i.a.). *Opiskelu*. Saatavilla 24.1.2026
<https://www.kela.fi/opiskelu>

Kela. (i.a.). *Perustoimeentulotukea vuokravakuuteen*. Saatavilla 25.1.2026
<https://www.kela.fi/yhteistyokumppanit-vuokranantajat-perustoimeentulotuki-vuokravakuus>

Kela. (18.12.2025). *Saitko osa- tai kokoaikaisia töitä?* Saatavilla 24.1.2026
<https://www.kela.fi/saitko-toita#voitko-saada-soviteltua-tyottomyystukea>

Kela. (i.a.). *Toimeentulotuki*. Saatavilla 24.1.2026
<https://www.kela.fi/toimeentulotuki>

Kela. (i.a.). *Työttömyys*. Saatavilla 24.1.2026
<https://www.kela.fi/tyottomyys>

Martat. (i.a.). *Lainat ja luotot*. Saatavilla 25.1.2026
<https://www.martat.fi/omat-rahautaloudenhallinnan-perustaidot/lainat-ja-luotot/>

Martat. (i.a.). *Laskujen maksaminen*. Saatavilla 25.1.2025
<https://www.martat.fi/omat-rahautaloudenhallinnan-perustaidot/laskut-on-maksettava/>

Martat, (i.a.). *Ruokamenojen säästövinkit*. Saatavilla 25.1.2026
<https://www.martat.fi/ruoka/muutos-lautasella/edullinen-kotiruoka/ruokamenojen-saastovinkit/>

Martat. (i.a.). *Säästäminen*. Saatavilla 25.1.2026 <https://www.martat.fi/omat-rahautaloudenhallinnan-perustaidot/saastaminen/>

Martat. (i.a.). *Talouden suunnittelu eli budjetointi*. Saatavilla 24.1.2026
<https://www.martat.fi/omat-rahautaloudenhallinnan-perustaidot/talouden-suunnittelu/>

Oikeusministeriö. (2025). Kokonaistarkastelu velkaantumisasiästä [Selvitys]. Saatavilla 24.1.2026
<https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/server/api/core/bitstreams/d9eaf89e-ea6e-4ddf-8aa5-ef673ba4a7a8/content>

Pohde. (i.a.). *Apua talouspulmiin*. Saatavilla 30.1.2026 pohde.fi/palvelut/apua-talouspulmiin/

Pohde. (i.a.). *Täydentävä tai ehkäisevä toimeentulotuki*. Saatavilla 24.1.2026
<https://pohde.fi/palvelut/taydentava-tai-ehkaiseva-toimeentulotuki/?area=oulu>

Sivakka. (i.a.). *Asunnon vastaanottaminen*. Saatavilla 25.1.2026
<https://sivakka.fi/kotia-etsivalle/ohjeita/asunnon-vastaanottaminen/>

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. (22.8.2024). *Itsenäistymisvarat*. Saatavilla 24.1.2026 <https://thl.fi/julkaisut/kasikirjat/lastensuojelun-kasikirja/lasten-ja-nuorten-lastensuojeluopas/lastensuojelun-toiminta/jalkihuolto-ja-itsenaistyminen/itsenaistymisvarat>

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. (30.12.2025). *Jälkihuolto*. Saatavilla 24.1.2026
<https://thl.fi/julkaisut/kasikirjat/lastensuojelun-kasikirja/tyoprosessi/jalkihuolto>

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. (14.3.2025). *Jälkihuolto ja itsenäistyminen*. Saatavilla 24.1.2026 <https://thl.fi/julkaisut/kasikirjat/lastensuojelun-kasikirja/lasten-ja-nuorten-lastensuojeluopas/lastensuojelun-toiminta/jalkihuolto-ja-itsenaistyminen>